

Literatura catalana de la postmodernitat II

Gèneres de no-ficció,
poesia, literatura dramàtica,
experimentalisme i recepció

Jordi Marrugat, Víctor Martínez-Gil,
Núria Santamaria (eds.)

Literatura catalana de la postmodernitat II

Literatura catalana de la postmodernitat II

Gèneres de no-ficció,
poesia, literatura dramàtica,
experimentalisme i recepció

Jordi Marrugat, Víctor Martínez-Gil,
Núria Santamaria (eds.)

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Literatura Catalana
de la Postmodernitat

Sumari

3. LA NO-FICCIÓ

3.1. Règims de valor en el camp literari català: un tauler de joc	725
<i>Mercè Picornell</i>	
3.1.1. Introducció	725
3.1.2. Els règims de valor en el camp cultural català en l'era del capitalisme transestètic	728
3.1.2.1. Cànon, antologies i debats sobre la jerarquització	731
3.1.2.2. La literatura com a bé i com a eina: la patrimonialització	738
3.1.2.3. Accessibilitat i mercantilització: l'esfera del <i>nobrow</i>	742
3.1.2.4. La distinció minvant, l'autonomia impostada: discursos sobre els premis	747
3.1.3. Conclusions: «Pure products [of Catalonia] go crazy»	754
3.1.4. Bibliografia	755
3.2. Les narracions de la nació: l'assagisme sobre els Països Catalans (dels anys seixanta als vuitanta)	763
<i>Jan Bruguera</i>	
3.2.1. Introducció	763
3.2.2. Entre el resistencialisme i la formació d'utopies	765
3.2.2.1. L'eclosió de Joan Fuster	765
3.2.2.2. Escriure sobre la nació després de Fuster	769
3.2.2.2.1. Tres <i>outsiders</i>	769
3.2.2.2.2. Política des dels marges: marxisme i qüestió nacional als anys setanta	772
3.2.3. Transició i consolidació autonòmica: la fi de les utopies?	774
3.2.3.1. Entre el problema i el programa: el fracàs electoral del fusterianisme	774
3.2.3.2. El catalanisme històric i el pujolisme	777
3.2.3.3. El mallorquinisme: Melià i els seus hereus inesperats del PSM	782
3.2.3.4. El debat identitari valencià dels anys vuitanta	785
3.2.4. Bibliografia	792
3.3. La historiografia literària catalana de la postmodernitat	795
<i>Gemma Pellissa Prades</i>	
3.3.1. Introducció	795
3.3.2. La periodització	797
3.3.3. La recerca en literatura catalana contemporània	800

3.3.4. La literatura catalana medieval	802
3.3.4.1. L'escriptura literària de Ramon Llull	802
3.3.4.2. La superació de la idea d'una èpica catalana perduda	803
3.3.4.3. El debat sobre l'humanisme abans del regnat d'Alfons el Magnànim	803
3.3.4.4. Ausiàs March i els poetes de la cort del Magnànim	804
3.3.4.5. La canonització de Joan Roís de Corella	805
3.3.4.6. Els autors bilingües de la segona meitat del segle xv	806
3.3.5. Conclusió	806
3.3.6. Bibliografia	807
3.4. Dietarisme català i postmodernitat	811
<i>Anna Esteve</i>	
3.4.1. Introducció	811
3.4.2. Les formes autobiogràfiques durant la postmodernitat. Concepcions i debats	811
3.4.3. Dietarisme i postmodernitat	817
3.4.3.1. Escriure el present	817
3.4.3.2. Fragmentarisme	818
3.4.3.3. Provisionalitat	819
3.4.3.4. Collage: poliformisme, heterogeneïtat, hibridisme	820
3.4.3.5. Metaliteratura, hipertextualitat	821
3.4.4. Del dietari al blog	822
3.4.5. Per (no) acabar: balanç i perspectives de futur	825
3.4.6. Bibliografia	826

4. LA POESIA

4.1. Genealogia de la poesia catalana a l'època de la seva reproductibilitat digital	831
<i>Laila Badal</i>	
4.1.1. Poesia i postmodernitat	831
4.1.1.1. Introducció	831
4.1.1.2. Postmodernisme o postmodernitat	832
4.1.1.3. La llei del gènere poètic	833
4.1.1.4. Del pastitx a la genealogia	834
4.1.1.5. Dialèctica del presentisme	835
4.1.2. Alguns nodes de la poesia catalana en la postmodernitat	838
4.1.2.1. «Poesia de l'experiència»	838
4.1.2.2. «Poètiques del silenci»	847
4.1.2.3. «Poesia pública»	850
4.1.2.4. «Poètiques experimentals»	856
4.1.2.5. Imatge i memòria	860
4.1.2.6. Ecologisme i desurbanisme	863
4.1.2.7. Cossos i feminisme	864
4.1.2.8. Gir afectiu: desidentificacions en l'amor, la classe i la nació	869
4.1.2.9. Col·lectius i lluites generacionals	872
4.1.2.10. L'espai literari	874
4.1.3. Bibliografia	876

4.2. La postmodernitat poètica de «Llibres del Mall» (1973-1988)	883
<i>Jordi Florit Robusté</i>	
4.2.1. Introducció.	883
4.2.2. Iconoclàstia, formalisme i experimentació: el naixement de «Llibres del Mall» . . .	883
4.2.3. La consolidació poètica i institucional de «Llibres del Mall» i els seus poetes . . .	886
4.2.4. La desfeta d'un projecte col·lectiu i l'evolució de les seves individualitats . . .	889
4.2.5. Balanç final.	891
4.2.6. Bibliografia	892
4.3. La renovació poètica catalana a la Mallorca i la València dels anys setanta del segle xx	895
<i>Pere Císcar</i>	
4.3.1. Introducció.	895
4.3.2. Coincidències de les revoltes mallorquina i valenciana	897
4.3.3. Diferències entre les revoltes mallorquina i valenciana.	904
4.3.4. Fi de les revoltes mallorquina i valenciana.	908
4.3.5. Conclusió	910
4.3.6. Bibliografia.	912
4.4. Del silenci al buit: la necessitat d'un desplaçament	915
<i>Dolors Perarnau Vidal</i>	
4.4.1. Introducció.	915
4.4.2. Del silenci al buit.	917
4.4.3. «El buit no és un no-res absolut; és un absolut no-res»	919
4.4.4. «El buit no és un espai silenciós; és el silenci com a espai»	922
4.4.5. «El buit no es diu; es crea allà on ningú no parla».	928
4.4.6. Conclusions.	934
4.4.7. Bibliografia	936
4.5. Rebentem les costures del text: la poesia oral a finals del segle xx.	939
<i>Marta Font Espriu</i>	
4.5.1. Introducció.	939
4.5.2. De la inexistència a la demonització	940
4.5.2.1. Poesia oral: definició.	941
4.5.2.2. La fugacitat de la paraula oral.	942
4.5.3. De la demonització a la consolidació.	945
4.5.3.1. La veu: el cos invisible.	945
4.5.4. De la consolidació a la transmissió	947
4.5.5. Bibliografia.	948
4.6. «L'estrèpit de fi de mil·lenni»: temes i estratègies del realisme reflexiu en poetes joves durant els anys 2000	951
<i>Miriam Ruiz-Ruano</i>	
4.6.1. Introducció.	951
4.6.2. Els temes dels joves poetes dels 2000	952
4.6.3. Concretar imaginativament el malestar: estratègies retòriques.	960
4.6.4. Conclusions.	963
4.6.5. Bibliografia.	965

4.7. Citar i recitar. Alguns usos de la «segona mà» en la lírica postmoderna en català . .	967
<i>Pere Ballart, Montserrat Marsal</i>	
4.7.1. Introducció.	967
4.7.2. Repetir paraules d'un altre	968
4.7.3. Molt més que una crossa	969
4.7.4. Encendre	971
4.7.5. Fer entendre	973
4.7.6. Avenir-s'hi	975
4.7.7. Barallar-s'hi	977
4.7.8. Quatre per quatre.	979
4.7.9. Citacions a dojo, citacions a la carta.	981
4.7.10. Un apunt final	983
4.7.11. Bibliografia	984

5. LA LITERATURA DRAMÀTICA

5.1. El dramaturgs catalans i la transició a la postmodernitat	989
<i>Núria Santamaria</i>	
5.1.1. Els indicis moderns d'una inflació: la literatura dramàtica i la competència d'altres formes d'entreteniment	989
5.1.2. Gir performatiu i desliteraturització	996
5.1.2.1. Subrogacions i possibilismes literaris	999
5.1.2.2. Restauracions històriques i literàries	1001
5.1.2.3. La creació col·lectiva: l'individualisme decapitat	1005
5.1.3. La societat de consum i l'imperi dels mitjans de comunicació de massa	1009
5.1.4. Bibliografia	1015
5.2. En les fronteres del ritual. Prolegòmens de la postmodernitat a Catalunya a través de la recepció del teatre de companyies	1021
<i>Aïda Ayats</i>	
5.2.1. Preludi	1021
5.2.2. Intermedi	1025
5.2.2.1. Crisi de les ideologies, rèquiem per al teatre literari.	1027
5.2.2.2. L'efecte Artaud	1029
5.2.2.3. El sotrac del Living	1030
5.2.3. La nova crítica.	1031
5.2.4. La postmodernitat i el teatre de companyies	1034
5.2.4.1. La cruïlla entre la vida i la ficció: el carnaval	1035
5.2.4.2. Els Joglars: la indagació en l'essència humana.	1036
5.2.4.3. Comediants: un teatre de frontera	1039
5.2.4.4. La Fura dels Baus: entre la intuïció i la investigació	1041
5.2.4.5. Un altre gresol de llindars: Tricicle i La Cubana	1042
5.2.5. Cloenda	1043
5.2.6. Bibliografia.	1045

5.3. Homòlegs i referents. L'estètica realista (post)moderna en el teatre català.	1053
<i>Ivet Zwatzrko i Pou</i>	
5.3.1. Apunts previs	1053
5.3.2. Homòlegs i referents del realisme teatral (post)modern a Catalunya	1058
5.3.2.1. Ricard Salvat.	1058
5.3.2.2. Josep M. Benet i Jornet i Rodolf Sirera	1060
5.3.2.3. José Sanchis Sinisterra.	1063
5.3.3. Reflexions finals	1066
5.3.4. Bibliografia.	1068
5.4. La dialèctica entre mimesi i ficció: la poètica metateatral a l'escena catalana	1073
<i>Maria Moreno i Domènech</i>	
5.4.1. Metaliteratura, modernitat i postmodernitat	1073
5.4.2. L'escena catalana.	1076
5.4.2.1. Alguns precedents il·lustres	1076
5.4.2.2. Hibridisme i il·lusió teatral	1077
5.4.2.3. El públic en escena	1081
5.4.2.4. La metateatralitat autodescriptiva.	1084
5.4.2.5. Metateatralitat metaliterària	1086
5.4.3. A mode de conclusió frenètica	1089
5.4.4. Bibliografia.	1089

6. ESCRIPTURA, ART, EXPERIMENTACIÓ

6.1. L'escritura invertebrada: el lloc de l'experimentació en la literatura del període 1968-2023	1095
<i>Margalida Pons Jaume</i>	
6.1.1. Introducció: relats, a-relats i indisposicions textuals.	1095
6.1.2. Possibilitats i reptes de l'acotació de l'experimental	1098
6.1.2.1. Les particions institucionals	1098
6.1.2.2. Dues mirades sobre l'experimentació, un apunt sobre els entreforcs i moltes preguntes	1102
6.1.3. Per una retòrica esquizosèmica	1105
6.1.3.1. Els procediments compositius.	1106
6.1.3.2. Algunes formes d'enunciació sensible: iconicitat i oralitat.	1112
6.1.4. Pragmàtica del text experimental	1121
6.1.4.1. El procés de recepció: alteracions sensorials i cognitives, afectes	1122
6.1.4.2. Dispositius de valoració, fòbies, entusiasmes, ambigüitats i silencis	1128
6.1.5. Tancament / convit	1137
6.1.6. Bibliografia.	1140
6.2. Poesia visual, poesia immanent. L'antologia i l'exposició col·lectives de les segones avantguardes catalanes	1149
<i>Mariona Masgrau Juanola</i>	
6.2.1. Introducció.	1149
6.2.2. Objectiu i metodologia	1150

6.2.3. De la poesia concreta a la poesia visual (marc teòric)	1151
6.2.3.1. La poesia concreta a Catalunya.	1151
6.2.3.2. Idees clau del concretisme	1157
6.2.3.3. Altres corrents i moviments que potencien la poesia visual del moment	1160
6.2.3.4. Consolidació de la poesia visual	1161
6.2.3.5. La intermedialitat.	1165
6.2.3.6. Analogies de la poesia visual i el postmodernisme	1166
6.2.4. Una antologia i una exposició.	1167
6.2.4.1. «poesia concreta 1972 in neunundzwanzig Beispielen»	1167
6.2.4.2. «Poesía Experimental»	1173
6.2.5. Conclusions	1180
6.2.6. Bibliografia	1182
6.3. La poesia visual més enllà de l'exposició de la Petite Galerie (1971)	1185
<i>Glòria Bordons</i>	
6.3.1. Els inicis de la poesia visual a la dictadura franquista.	1185
6.3.2. Manuel de Pedrolo	1187
6.3.3. Albert Ràfols-Casamada	1193
6.3.4. Carles Camps i Santi Pau	1197
6.3.4.1. Carles Camps i Mundó	1198
6.3.4.2. Santiago Pau i Bertran	1200
6.3.5. Apunts per a una conclusió.	1203
6.3.6. Bibliografia.	1204
6.4. El llibre d'artista, la poesia visual i l'acció com a formes de col·laboració i experimentació	1207
<i>Manuel Guerrero Brullet</i>	
6.4.1. El llibre d'artista	1207
6.4.2. L'exposició de poesia concreta a la Petite Galerie de Lleida el 1971. Joan Brossa, Guillem Viladot, Josep Iglésias del Marquet i l'esclat de la poesia visual catalana	1212
6.4.3. El Grup de Treball (1973-1975) i l'escriptura conceptual	1214
6.4.4. De l'acció, o <i>performance</i> , com a pràctica de col·laboració i experimentació.	1216
6.4.5. Bibliografia.	1218

7. TRADUCCIÓ I RECEPCIÓ

7.1. I després de Brecht, què? La recepció del teatre alemany de la postmodernitat en l'escena catalana	1223
<i>Jordi Jané-Lligé</i>	
7.1.1. Sobre els processos de recepció. Sobre el brechtianisme. Sobre Brecht a Catalunya: la dècada dels setanta del segle xx.	1223
7.1.1.1. Qüestions genèriques de recepció (tot aprofitant la recepció de Brecht a casa nostra). El teatre de la postmodernitat (o postdramàtic) germànic en l'escena catalana	1224

7.1.1.2. La <i>révolution brechtienne</i> en l'escena catalana.	1229
7.1.1.3. Primeres conclusions.	1238
7.1.2. El teatre alemany de la postmodernitat en l'escena catalana.	1241
7.1.2.1. Peter Weiss i el teatre document. Maria Aurèlia Capmany: entre Francesc Layret i el cabaret	1243
7.1.2.2. Peter Handke i el públic: La Gàbia de Vic	1246
7.1.2.3. Els anys vuitanta i els noranta (<i>and beyond</i>), dues vies principals d'introducció de l'influx germànic: Heiner Müller i Thomas Bernhard	1248
7.1.2.3.1. Heiner Müller.	1253
7.1.2.3.2. Thomas Bernhard.	1255
7.1.2.4. El nou segle: cicles, festivals, produccions invitades	1257
7.1.3. Conclusions	1259
7.1.4. Bibliografia.	1259
7.2. <i>Postmodernisme</i> francès i <i>postmodernismo</i> italià: traduccions i recepcions	1263
<i>Pep Sanz Datzira</i>	
7.2.1. Llengües, traduccions, tradicions	1263
7.2.2. «Calvinistes radicals»: la revista <i>Quaderns Crema</i>	1266
7.2.3. «L'aposta txeca» i la recuperació cultural	1269
7.2.4. El «Manifest fred» d' <i>Ėczema</i>	1270
7.2.5. Edicions dels Dies, Llibres del Mall i Cafè Central	1274
7.2.6. Autors «d'èxit» i grans editorials	1277
7.2.7. Consideracions finals	1280
7.2.8. Bibliografia.	1282
7.3. «The Second Coming». De com la lírica anglosaxona va passar a primer pla	1285
<i>Jaume Subirana</i>	
7.3.1. Introducció. D'on veníem.	1285
7.3.2. Què passa a partir de 1968	1287
7.3.2.1. Els principals llibres mostrari	1288
7.3.2.2. Catàlegs editorials	1288
7.3.2.3. Estades.	1291
7.3.2.4. Institucions	1292
7.3.2.5. Elements conjunturals i estructurals, i de cultura popular.	1293
7.3.2.6. Presència als llibres.	1295
7.3.3. Els grans passadors	1295
7.3.4. Algunes conclusions, inevitablement provisionals.	1296
7.3.5. Bibliografia.	1297
7.4. La recepció de la narrativa postmodernista nord-americana	1299
<i>Maria Dasca</i>	
7.4.1. Introducció.	1299
7.4.2. Cronologia de les traduccions.	1302
7.4.3. Els buits en la recepció	1312
7.4.4. Conclusions	1320
7.4.5. Apèndix: traduccions publicades (per ordre d'aparició de la traducció catalana).	1321
7.4.6. Bibliografia	1323

7.5. Sota el pes dels gegants: la traducció al català de ciència-ficció anglòfona dins la postmodernitat	1325
<i>Sara Martín Alegre</i>	
7.5.1. Introducció	1325
7.5.2. La traducció de ciència-ficció anglòfona al català i la rivalitat amb les traduccions al castellà: dos casos d'estudi (i un homenatge als traductors)	1326
7.5.3. Les traduccions de ciència-ficció anglòfona (I): el segle XX (1963-1999)	1330
7.5.4. Les traduccions de ciència-ficció anglòfona (II): el segle XXI (2000-2023)	1333
7.5.5. Presències i absències: reflexions sobre els criteris de traducció i publicació	1337
7.5.6. I el postmodernisme...?: els debats al món anglòfon de la ciència-ficció i com (no) ens arriben	1340
7.5.7. Conclusions	1344
7.5.8. Bibliografia	1345
7.6. El sistema literari català de la postmodernitat com a receptor de les literatures de l'Estat espanyol	1349
<i>Aritz Galarraaga Lopetegui</i>	
7.6.1. Introducció	1349
7.6.2. El sistema literari català com a receptor	1350
7.6.3. El sistema literari català com a receptor de les literatures de l'Estat espanyol	1356
7.6.3.1. Castellà	1356
7.6.3.2. Gallec	1358
7.6.3.3. Basc	1359
7.6.4. Anàlisi de cas: Index Translationum	1362
7.6.5. A tall de conclusió	1365
7.6.6. Bibliografia	1365
7.7. La traducció catalana al segle XXI (apunts i instantànies)	1369
<i>Montserrat Bacardí</i>	
7.7.1. Introit	1369
7.7.2. Llengües i literatures traduïdes	1370
7.7.3. Gèneres traduïts	1371
7.7.4. Autores i autors traduïts	1373
7.7.5. Obres traduïdes	1374
7.7.6. Editorials	1375
7.7.7. Traductors i traductores	1376
7.7.8. La llengua de les traduccions	1378
7.7.9. Traductologia catalana	1379
7.7.10. Coda	1381
7.7.11. Bibliografia	1383
Notes sobre els autors	1387
Índex onomàstic	1397

3. La no-ficció

3.1. Règims de valor en el camp literari català: un tauler de joc

Mercè Picornell

3.1.1. INTRODUCCIÓ

Des del tardofranquisme ençà, el lloc de la literatura en el camp cultural i social català —això és, la seva rellevància en la definició d'un model de cultura o, fins i tot, de nació, i en la seva reproducció social— ha estat un tema de debat reiterat, però també un espai en transformació. El debat s'ha manifestat, per exemple, en relació amb la funció del cànon (ja analitzat a Fernàndez, 2008: 178-202, o Sullà, 2009) o, de manera menys visible, amb l'espai de la literatura catalana en els programes d'ensenyament (per exemple, a Aulet, Martí, 2007; Casals, Foguet, 2015). La transformació té a veure amb els èxits i les resistències a la implantació d'un projecte de «normalització» els processos del qual, segons Josep-Anton Fernàndez (2008: 18-19), motiven una crisi en els procediments de legitimació, identificació i valoració de la cultura catalana, una crisi que l'investigador considera típicament postmoderna.

En aquest capítol ens centrarem en com aquestes diverses transformacions actuen sobre la darrera crisi, ben identificada per Fernàndez i que afecta la categoria «valor». Entendrem el valor des d'una perspectiva sistèmica, això és, com diu Itamar Even-Zohar (1990: 9), com un objecte d'estudi i no com un marc de delimitació o un objectiu d'uns estudis literaris entesos com a disciplina analítica. Des d'aquest punt de vista, el valor és una atribució variable que té a veure tant amb els consensos entorn de la qualitat de les obres com amb el capital simbòlic i econòmic que s'associa als agents i mediadors literaris que s'hi vinculen (fonamentalment, editors, crítics, autors i acadèmics). Tot i que ho pugui semblar, aquesta perspectiva no és purament relativista. Existeixen uns consensos històrics sobre una idea de qualitat atribuïble a les obres literàries que configuren també una determinada idea del «valor». Fent una drecera cognitivista, podríem entendre que aquests són fruit de l'assimilació al llarg de generacions de lectors qualificats d'una sèrie de condicions de qualitat de l'obra literària.¹ Aquestes condicions en origen convencionals poden acabar determinant la

1. Sobre el vincle entre cognició i convenció en les poètiques cognitives, vegeu Luján Atienza (2018) i Zwaan (1993), que substitueix el terme pel d'«estratègies cognitives», que regulen el sistema de control de la comprensió literària.

percepció sobre la funció i la forma de la literatura, associada a trets consensuats com ara la capacitat de reflectir amb profunditat problemes de la humanitat, la complexitat o la riquesa estilística, l'ús adient de la llengua o, com diria Joaquim Molas (1996), la capacitat de provocar una modificació en la marxa de la literatura. En el període que Jordi Marrugat (2014), entre d'altres, ha denominat «postmodern», aquest consens sobre la qualitat no és ni tan sols un límit que determini unívocament el que percebem com a literari.²

El concepte de *valor* és segurament dels més esquius en els estudis literaris contemporanis, que sovint han dissimulat la seva orientació avaluativa sota anàlisis des d'un cànon esbiaixat pel gust de l'analista o sota una percepció de l'interès de les obres que encaixen més o menys en l'agenda teòrica o ideològica dels investigadors. Considerar el valor de l'obra com a objectiu de l'aproximació al fet literari segueix servint per discriminar les formes d'investigació literària respecte d'almenys tres mecanismes que s'han ubicat històricament sota la rúbrica dels estudis literaris. En primer lloc, és l'objectiu explícit de la crítica literària en el sentit estricte del terme, és a dir, el lligat al discerniment de les qualitats o mancances d'una obra. Parlam aquí de la crítica que Àlex Broch (2005) denominava «militant» i que sovint se'ns reclama als acadèmics que facem, en una confusió perillosa entre hermenèutica i judici estètic. Orienta també moltes de les pràctiques divulgatives en l'escena literària —vinculades a la rellevància d'autors com a representants més o menys nacionals, regionals o locals— i ha determinat sovint els límits d'una història literària orientada des d'un cànon que de vegades encara empra la idea de representativitat o d'influència de manera eufemística per ocultar els interessos o judicis de l'historiador.

Sigui com sigui, la mirada sistèmica sobre el valor ha generat poques aproximacions en uns estudis literaris com els catalans, refundats en el tardofranquisme sobre el corpus de les «millors» obres de la literatura catalana i on encara s'articulen anàlisis en funció de la pertinença de justificar el caràcter plenament «contemporani» o, fins i tot, «europeu» de certs autors, o la qualitat mig oculta d'escriptors o de corpus menystinguts. Estudiar, per exemple, en aquest sentit, els usos del concepte d'*epígon* seria de rellevància especial, ja que situa l'originalitat o la identificació *epocal* amb un signe implícit de qualitat. En el nostre àmbit són pocs els que afirmen sense complexos que un text valorat com «de poca originalitat» o «d'elaboració formal mecànica» pot ser interessant per motius que s'escapen dels estàndards de la «qualitat» literària. Tendim, *encara*, a entendre la tasca de l'investigador en literatura com una restauració d'un corpus històricament malmès. Així ho declarava ja als anys vuitanta, lúcid i conscient de l'anacronisme, Jordi Castellanos (2013b: 32) reflexionant sobre la valoració entre les funcions de la història literària, que als anys vuitanta catalans requeria per a la historiografia literària una tasca de creació de valor que en altres tradicions la

2. Com deia Fredric Jameson a *The Political Unconscious*, repetint una idea expressada des d'altres paràmetres per les estètiques de la recepció, llegim sempre des de capes sedimentades d'interpretacions «o bé —si el text és del tot nou— a través dels hàbits de lectura i les categories sedimentades que han desenvolupat aquestes interpretacions de tradicions heretades» (Jameson, 1981: 11; sempre que no s'indiqui el contrari, totes les traduccions són nostres).